

LA PROGRESO

Bohema organo esperantista ☑ Ĉasopis českých esperantistů

Aperas monate. Jara obono K 450 (por 10 numeroj). — Redakcio: Plzeň, Radyňská ul. 10. —
Administrejo: Fr. Kavan, komercisto, Plzeň, Poděbradova tř. 6. — Konto de la Pošta sparkaso
no. 169.352. — Telefono: 732./VI. — La manuskriptojn oni ne resendadas.

La 28. de junio mortis en Praha post kelkmonata malsano i. r. supera administristo

PETRO NOVOHRADSKÝ,

prezidanto de la provizora eldonantaro de La Progreso kaj de la Esperantista klubo en Plzeň kaj delegito de U. E. A.

Tiel anoncas raporto dissendita de la Esp. Klubo en Plzeň, raporto malgaja, ĉar la mortinto estis persono, kiu per ĉiu penso kaj per ĉiu ago volis helpi al la esperantista movado. Dum ses jaroj Li estis gvidanto de la esperantista movado en Plzeň, gvidanto modesta, kiu estis amata kaj ŝatata de ĉiu, kun kiu Li rilatiĝis.

Antaŭ ses jaroj estis la Esp. klubo en Plzeň proksima de disfalo kaj la momento en kiu ĝi tute malaperos ne ŝajnis esti malproksime. Sed Petro Novohradský, homo plena de entuziasmo, enspiris en la restintajn membrojn senton de reciproka amo kaj amikeco kaj esperon en pli bonan estontecon de nia afero. Li sciis diri: »Kapojn supren, sciu, ke ni vivas, ke nia afero vivos!« kaj la malfortigita klubo kvazaŭ mirakle transiris en novan vivon, ĝi komencis kreski kaj fruktriĉe labori por propagando de Zamenhofa lingvo. Nun, post sesjara gvidado de Petro Novohradský estas la Esperantista klubo en Plzeň unu el la plej gravaj societoj esperantistaj, kiun eĉ la milito ne povis skui.

Kruela leĝo de la naturo forrabis al nia movado noblan batalanton kaj nun ni sincere deziras, ke ĉiu el ni fidele laboru sur la granda verko de Zamenhof kun sama sindono, kiel laboris la mortinta Petro Novohradský.

Amiko kara, ripozu en paco!

TASKO DE LA DEMOKRACIO.

Karlo Votava, redaktoro, Plzeň.

Tra la mondo flugas grandaj devizoj. Dume la malnova socio skuiĝas en agonio kaj ĉie ĉirkaŭ ni la kapitalisma kaj imperialisma sistemoj finas sian agon de ĝenerala pereco, naskiĝas kuraĝaj imagoj

ÚKOL DEMOKRACIE.

Karel Votava, redaktor, Plzeň.

Světlem letí veliká hesla. Zatím co stará společnost svíjí se ve smrtelných křechách a všude kolem nás kapitalistický a imperialistický systém dokonává svůj čin všeobecné zkázy, rodí se smělé představy o

pri ordigo de postmilitaj cirkonstancoj; grandaj devizoj pri demokracio, pri socialisma organizo, pri memdestino kaj liberigo de la nacioj ekbruligas la spiriton de la nacioj. La devizoj ne estas jam nuraj devizoj, ili fariĝas forta konscio de la amasoj kaj tial eĉ maturaj por efektiviĝo. Necesece de senarmigo kaj organizo de internaciaj pac-juĝoj estas nun ĝenerale aprobataj sur la tuta terglobo, same kiel ŝajnas esti natura la transformo de ŝtatoj kapitalismaj en ŝtatojn pure demokratajn, popolajn.

Sed vera demokrato kaj honeste pensanta kaj sentanta progresemlulo ne lasas sin per tiu ĉi stato erarigi en la prijuĝado de veraj cirkonstancoj kaj kun doloro li observas, ke la tutmonda demokracio kontentiĝas per plaĉa gesto, sed tamen ĝi faras malmulte da seriozaj al la celo gvidantaj provoj, por **ekokupi jam nun, en daŭro de la milito, gvidadon de la ŝtatoj**. Ni legas ja multe da resolucioj, proklamoj kaj solenaj paroloj de demokrataj politikistoj, sed en la nomo de la ŝtatoj ĝis nun parolas, agas kaj decidas reprezentantoj de tiuj klasoj, kontraŭ kiuj la batalo de vera demokracio devas direktiĝi. La uzurpuloj de la potenco, regantaj la popolon de ĉiuj militantoj ŝtatoj, tenas ĉiam firme en siaj manoj gvidilojn de la regado, kaj pri ĉiuj demandoj rilatantaj militon kaj pacon decidas ĉiam influoj dinastij, militistaj kaj kapitalistaj. Kaj ĝi estas la stato, minacanta efektiviĝon de la naciaj kaj popolaj idealoj.

Libereco nacia kaj libereco popola povas per tiu ĉi milito nur tiam ekĝermi, se la paco estos interkonsentita de veraj popolaj reprezentantoj, se ĝi estos paco, rezultanta el demokracia interkompreno de ĉiuj militantaj nacioj. Tial devas la demokracio akiri konvenan influon al la pactraktado ankoraŭ nun, dum la milito, kaj ĝi estas demando tiel grava kaj por ĉiu demokrato tiel klara, ke antaŭ ĝi devas cedi ĉio alia. Oni interkonsentos pacon por tutaj dek-jaroj, la decidoj de la paca konferenco valoros por longa tempo kiel neŝanĝebla fakto, do, akiri decidan influon por tiu ĉi traktado signifus akiri ĉion kaj ĝi estus la plej bona garantio por la efektiviĝo de vere justaj naciaj kaj popolaj sopiroj.

Ĝu ni estas proksimaj al tio? Ĝu ni povas esperi, ke tiu radikala ŝanĝo venos ankoraŭ dum tiu ĉi milito? Ĝi estas demando, al

úpravě poměrů poválečných; veliká hesla o demokracii, o socialistickém zřízení, o sebeurčení a osvobození národů zapalují mysl národů. Hesla ta nejsou již pouhými hesly, stávají se silným vědomím mas a tím i zralými k uskutečnění. Nutnost odzbrojení a zřízení mezinárodních smířčích soudů uznává se dnes všeobecně na celé zeměkouli, tak jako přirozeným se zdá být přetvoření států kapitalistických ve státy demokratické, lidové.

Ale opravdový demokrat a poctivě myslící a cítící pokrovec nedá se tímto stavem mýlití v posuzování skutečných poměrů a s bolestí pozoruje, že světová demokracie se spokojuje libivým gestem, ale přece činí málo vážných k cíli vedoucích pokusů, **aby už teď, během války zmocnila se řízení států**. Čteme sice mnoho resolucí, projevů a slavnostních řečí demokratických politiků, ale jménem států dosud mluví, jednají a rozhodují zástupci těch tříd, proti kterým boj opravdové demokracie musí cílit. Uchvatitelé moci, ovládající lid všech válčících států, drží stále pevně ve svých rukou otěže vlád, a o všech otázkách souvisejících s válkou a mírem rozhodují vždy vlivy dynastické, vojenské a kapitalistické. A jest to stav ohrožující uskutečnění národních a lidových ideálů.

Svoboda národní a svoboda lidu mohou touto válkou jen tenkrát vzejít, bude-li mír uzavřen opravdovými lidovými zástupci, bude-li to mír vycházející z demokratického porozumění všech válčících národů. Proto musí demokracie nabyt vhodného vlivu na mírové jednání ještě teď, za války, a to jest otázka tak důležitá a pro každého demokrata tak jasná, že před ní musí ustoupiti vše ostatní. Mír bude uzavírán na celá desetiletí, rozhodnutí mírové konference budou platiti pro dlouhou dobu jako neměnitelné faktum, tedy, získati rozhodného vlivu pro toto jednání znamená by získati všechno a bylo by to nejlepší zárukou k uskutečnění opravdu spravedlivých národních a lidových tužeb.

Jsme tomu blízcí? Možno doufat, že tato radikální změna přijde ještě v této válce? To jest otázka, na kterou nemožno dáti

kiu oni ne povas doni optimisman respon- don. La aŭstria demokracio interbatalas, ĝi ne estas unuigita kaj ĝiaj fortoj reci- proke kruciĝas, kion la konataj vienaj influoj trouzas por bati nin ĉiujn. Kaj same kiel en la aŭstria demokracio estas ankaŭ alie, tiel aspektas la reciproka rilato de demokracioj en ĉiuj militantaj landoj. Jen estas ĉio reciproke instigita kaj fana- tigita, sed tie ĉi estas ankaŭ multaj senen- havaj frazoj kaj eraraj gestoj. Akcentigado de la cirkonstancoj, kiuj dividas la de- mokracion, sed malmulte de peno trovi tion, kio la demokracion kunigas.

En tio ĉi mi vidas fatalan eraron de la demokracio en la nuna historia momento, eraron, kiu povas sin terure venĝi. Se oni volas en la lasta momento savi kio estas savebla, estas necese komprenigi al si la tendencojn de efektiva evoluo al libereco kaj demokracio, el kiuj ni ekkonos, ke **kiam- kaj kie ajn la demokraciaj ordoj ekregadis, ĝi okazis ĉiam post antaŭa konkordo kaj per komuna batalo de demokraciaj kaj progresemaj popolklasoj.** La samo valoras eĉ por nun. Tial estas necese denove kaj denove vekti konscion kaj konsciencon de ĉiunaciaj demokraciaj

optimistickou odpověď. Rakouská demo- kracie leží si ve vlasech, není sjednocena, její síly se navzájem kříží, čehož známé vídeňské vlivy používají k tomu, aby prá- skaly do nás všech. A stejně jako v rakou- ské demokracii jest také jinde, tak vypadá vzájemný styk demokracií ve všech vál- čicích zemích. Jest zde všechno navzájem rozeštváno a zfanatisováno, ale jest zde také mnoho bezobsažných frází a chybných gest. Zdůrazňování okolností, které demo- kracii rozdvoují, ale málo snahy naléztí to, co demokracií spojuje.

V tom vidím osudnou chybu demokracie v nynější historické chvíli, chybu, která se může děsivě vymstít. Má-li se v posled- ní chvíli zachránit co se zachránit dá, jest zapotřebí ujasnit si tendence skutečného vývoje k svobodě a demokracii, ze kterých seznáme, že **kdykoliv a kdekoliv demokra- tické řády se uplatňovaly, vždy dělo se tak po předchozí dohodě a společným bojem de- mokratických a pokrokových vrstev lidu- vých.** Totéž platí i pro dnešek. Proto jest nutno opět a opět probouzení vědomí a svě- domí všech národních demokratických

FELIETONO.

D-ro St. Schulhof:

Momento en Esperantujo.

Mi memoras nur, ke ni tiam en la kunveno tre vikle babildis. Komprenoble pri ĉio ebla kaj neebla. Pri niaj kongresoj, pri niaj gazetoj kaj travivaĵoj, pri kursoj, libroj kaj similaj kutimaj temoj en niaj rondetoj. Subite mi eksentis ian froston. Ĝi estis en mezo de de- cembro, estis efektive tre malvarma nokto, sed nia kunvenejo estis sufiĉe hejttta.

Eble mi sidis proksime ĉe la fenestro. Eble, sed mi eksentis ankaŭ ian naŭzon. Mi do preskaŭ nenion trinkis, ankaŭ mi hodiaŭ preskaŭ ne manĝis, perdinte jam hejme la apetiton.

Mi volis stariĝi, sed la ĉambro komenciĝis ĉirkau mi turniĝi; ĉio estis kvazaŭ ĝi moviĝadus, mi kelkajn personojn jam ne ekkonis, ĉar subite en la ĉambro malumiĝis.

Mi rememoras, ke ekstere brilis la steloj, ke noĝeroj malrapide falis, aŭ svarmis en aero, poste oni, ni estis kelkaj personoj, haltis ĉe nia domo, ĉiu traserĉadis miajn poŝojn, kaj poste oni min gvidis en mian loĝejon.

Ĉio estis ĉe ni tiel strange.

En nia loĝejo okazis granda tumulto, ĉiuj kuris el unu ĉambro en alian, mi kuŝis en la lito, kaj en apuda ĉambro iu laŭte ploris. Tiam ĉion kovris densa nokto. —

Kiam mi vekigis, estis hela, ĉarma tago, sed en unua momento mi ne povis min orienti. Mi rememorigis, ke tiam, kiam mi forlasis la kunvenon, estis frosta, vintra nokto, la stratoj estis blankaj per neĝo, sed nun ĉiuj fenestroj estis malfermitaj, kaj varma, odorplena aero blovis el ekstera mondo en la ĉambrom. Tio ĉi min multe pli surprizis, ol ĉeesto de mia esperantista amiko, pri kiu mi jam du jarojn opiniis, ke li falis ie sur bordoj de Isonzo. Mi certe ĝojis ekvidinte lin, sed ĉi tiu konfuzo de okazintaĵoj tamen superis ĉiujn miajn natur- ajn, kaj homajn sentojn.

»Ĉu estas eble, ke mi tiel longe dormis,« eksopiris mi subite.

»Jes, tre longe,« respondis mia amiko, kovrante min per kusenego, kiun mi, vekiginte, forŝovis.

»Estas jam printempo?« daŭrigis mi, ĉu estas nur eble, ke mi tiom da monatoj dormis? Almenaŭ kvar, kvin, ĉu ne vere?« La amiko milde ekridetis, respondante: »Pli longe, multe pli longe.«

»Ĉu eble?«, mi miris. »Do estas jam somero? Kvin, ses monatoj?«

»Jes,« respondis la amiko, »certe ses, tamen ne monatoj, sed jaroj.«

»Jaroj?«, ripetis mi, peze elspirante, »ĉu estas nur eble dormi ses jarojn, ne vekigi?« »Eble aŭ neeble,« rimarkis la amiko, »ĝi simple okazis. Sed feliĉe la danĝero estas jam for.«

»Ses jarojn? Ses jarojn,« mi ĉiam mur- muretis. »Kiel oni nur povas dormi ses jarojn?«

gvidantoj, ke ili kunigu la frakasitajn demokraciajn fortojn, venkobatu la en ĉiuj ŝtatoj mortantaj malnovajn ŝtatajn sistemojn, kaj valorigu la popolan volon unuavice dum pritraktado de justa, ĉiun kontentiganta ĝenerala paco. Tiel oni plej bone esprimus respekton al la popola volo, volo tiel ofte malsanktigata kaj de diversaj demagogoj trouzata.

vŭdcŭ, aby spojili roztrŭřiřtŕŕŕnŕ demokratickŕ sily, porazili ve vřech štŕtech umirŕjicŭ starŕ štŕtnŭ systŕmy a uplatnili vŭli lidu v prvŕ řadŕ při vyjednŕvŕnŭ spraveditivŕho, kařdŕho uspokojujicŭho vřeobecnŕho mŭru. Tak by se nejjasnŕji vyjŕdřila vŕřnost vŭli lidu, vŭli tak ĉasto znesvŕcovanŕ a rŭřnŭmi demagogy zneuřivanŭ.

OFICIALA PARTO

DE LA KONSTANTA KOMITATO DE BOHEMAJ ESPERANTISTOJ.

Sciigo: La 14. de majo kunvenis en Praha delegitoj de ambaŭ boh. centraj esp. organizaĵoj (Asocio kaj Unio), sinjoroj: reg. konsilanto Josef Eiselt, Rud. Hromada. Dro. Stan. Kamaryt, Karel Prochŕzka, lerneja konsil Dro. Vŕclav Rosickŭ, fin. sekretario M. Schmidt. Disputine detale pri la problemo de komuna laboro, ili konstatis, principan konsenton de ambaŭ partioj pri la bezono kaj ebleco de unusola centra organizacio. La ĉeestantaj ses delegitoj konstituigis kiel konstanta komitato por plua laboro en la menciita direkto kaj per eventuala oficiala reprezentado de la bohema esperantistaro.

(Noto de la redakcio: Tiu ĉi grava sciigo, ne rekomendite al ni sendita, perdiĝis en la poŝtoficejo kaj tial ĝi ne aperis en la lasta numero de La Progreso!)

Podŕvŕme dnes ĉeskŭm esperantistŭm zprŕvu, kterŕ naplnŭ radostŭ srdce kařdŕho upřimnŕho samideana, zprŕvu o spoleĉnŕ schŭzi prařskŭch espiřtŭ obou tŕborŭ, kterŕ svolŕna byla spoleĉnŭm Stŕlŭm vŭborem ĉes. esp. na den 4. řervna 1918 do rest. Hozovy v Ĉeletnŕ ulici.

Přitomy byly 52 osoby. Pan mag. pŕednosta V. Kraus jako pŕedseda Ĉeskŕ spoleĉnosti esperantskŕ, v jejiř mŭstnostech se schŭze konala, zdŭraznil v uvitacŭm proslovu tu vřznamnou okolnost, že po vŭce neř po deseti letech

Kaj kio okazis kun la milito? Ĉu ĝi ĉiam daŭras?« aldonis mi subite.

»Jam de longe ne.« estis la respondo de la amiko, »kvin jarojn jam ni vivas en paco. Kaj kia paco!«

»Kia surpizo,« mi pensis, »kaj kiel ĝi nur okazis?« demandis mi scivole. »Simple, rapide, kaj nature,« respondis la amiko. »Oni nun ne povas kompreni, kial oni tiel longe malpaciĝadis.« »Kiel ĝi nur okazis?« demandis mi denove. »Nu, simple per Esperanto. Unue repaciĝis la unianoj kun la asocioj kaj ĉi tiu neatendita ekzemplo infektis preskaŭ la tutan, frenezigiĝantan mondon.«

Mia amiko estus eble daŭriginta, se mi lin ne estus interrompinta per ekscitita ekkrio: »Per Esperanto! Per Esperanto!«

»Kaj nun,« rakontis plue la amiko, »oni nin eĉ riproĉas, ĉar ni ankaŭ malpaciĝadis, kaj ĉar ni tiel malmulte la homan interkomprenilon disvastigadis. Oni nin eĉ akuzas, ke ni estis la kaŭzo de la milito, ĉar estinte pli fervoraj, kaj pli agemaj, ni certe estus malebligintaj la mondmiliton.«

»Tute prave,« jesis mi, respondante. »Oni nin ne nur riproĉas, oni nun eĉ pro tio nin akuzas, kaj kelkaj el ni jam estas arestitaj.«

»Ĉu eble?« mi miris.

»Jes, antaŭ ĝiuj, oni arestis nian bonan Julie Šupichovŕ, ĉar ŝi tiel malfrue eldonis sian gramatikon. Imagu nur, daŭrigis amiko, »se ŝi estus eldoninta la gramatikon antaŭ la milito, se mil personoj ĝin funde estus

trastudintaj, plue, se tiuj ĉi estus malfermintaj la kursojn, se en ĉiu kurso estus gajnintaj almenaŭ mil personoj tiam...«

»Ĉesu, interrompis mi lin, »mi kalkulas. Tio estas jam miliono!«

»Jes, unu miliono,« respondis mia amiko, »kaj kalkulu pluen, se ĉi tiuj estus malfermintaj la kursojn, kaj se en ĉiu kurso estus varbitaj nur cent personoj, tiam en nia monarĥio estus jam cent milionoj da esperantistoj.«

»Cent milionoj! Kia sukceso!« kriis mi ekscitite, sed ĵom kvietigiĝinte mi rimarkis: »En nia ŝtato do ne vivis pli ol kvindek milionoj da loĝantoj.« »Tio ne ĝenas,« respondis amiko, »esperantistoj ĉiam trograndigas, sed la ĉefa afero estas, ke ni havas nun pacon, kaj ke Esperanto triumfas.«

»Kiu ĝin nur povis pensi,« sopiri mi, respondante.

»Certe, oni ankaŭ ne povis atendi, ke el niaj vicoj oni ankaŭ prenos ministrojn,« parolis amiko.

»Sekve oni ĉiujn ne arestis?« demandis mi, ankoraŭ ĉion ne komprenante. »Kompreneble ne, nur la plej grandajn krimulojn,« klarigis la amiko.

»Do ni havas jam ministron?«

»Unu?« ekridetis amiko, »ĉu, kaj ni povis havi jam tri.«

»Ĉu eble?«

»Certe, oni faris unue la proponon al sinjoro Tittl, sed li rifuzis, ĉar lia posteno ĉe la gazeto

poprvé scházejí se ke společnému rokování o b ě strany. Na jeho návrh volí shromáždění za předsedu schůze pana dra F. Kohouta, radu z. výboru, za místopředsedu p. prof. dra. Stan. Kamaryta a za zapisovatele p. K. Koutka, úč. rev. m. Prahy. Předsedající sděluje, že schůze došly pozdravné příspisy plzeňské skupiny Děln. sdružení esperantistu, od sl. Tesařové a Studničkové a p. prof. Jukla z Uher, a uděluje po té slovo p. K. Procházce, který dle usnesení Stálého výboru č. e. podal zprávu o stavu sjednocovací akce:

»Jako všude ve veřejném životě v Čechách, tak i v esp. hnutí vznikla ze války touha, aby nastalo sjednocení. Na podnět plzeňských espistů konala se v prosinci 1917 schůze v Praze u Brejšky, kde jednalo se hlavně o znovuvydávání časopisu. S další schůze, projektované na 2. února 1918, na níž se mělo jednati o smíření obou organizací sešlo, ježto interesované kruhy právem namítaly, že smíření nelze prostě odhlasovati nahodilou většinou, nýbrž že sporné otázky nutno předem prodebatovati, třeba písemně, a připraviti vhodné návrhy, což se také dělo na jaře 1918, až došlo 14. května v kavárně Union k prvé schůzce obou táborů. Za Unii účastnili se pp.: vl. rada Eiselt, škol. rada Rosický, Procházka, za Asocii pp. dr. Kamaryt, sekr. Schmidt, Hromada. Po konstataování zásadního souhlasu se sjednocením uvažováno bylo o způsobu jeho provedení a po dlouhé debatě nepřijatelným ukázal se první způsob, aby totiž jedna organizace byla rozpuštěna a členové její aby vstoupili do druhé, což se jeví nepřijatelným i v té formě, že by jedno ústředí podrželo svoje jméno a přijalo

stanovy druhé, jež by se rozešlo. Způsob druhý: ponechati obě organizace a utvořiti volný styk mezi nimi, který by umožnil svornou spolupráci, byl sice uznán za event. vhodný snad pro dobu válečnou, ale jako definitivní řešení za nedostatečný, a jediným vhodným řešením shledán způsob třetí: rozpuštění obě organizace a založení novou.

Na návrh p. Procházky prohlásili se pak zástupci obou ústředí za Stálý výbor čes. esp. a zaslali o tomto jednání zprávu do Progresu, aby sdělena byla všem č. esp. za účelem zaujetí stanoviska. K vyslechnutí pak mínění místních espistů svolána schůze dnešní.« —

Dlouhé debaty o tomto předmětu účastnili se zejména:

Pan dr. Kamaryt, který zdůrazňuje: Věc musí býti nezbytně provedena zdola, co čin společného přesvědčení a vůle všech českých esp. a nikoli shora, prostým usnesením několika jednotlivců.

Pí. Krausová je pro rozpuštění obou ústředí, aby nebylo hořkostí na té či oné straně.

Pan nakladatel Springer míní, že zadávání nových stanov setká se v nynější době s obtížemi se strany úřadů, kteroužto obavu v delší řeči vyvrací p. rada dr. Kohout.

P. Procházka upozorňuje, kdyby se mělo jedno ústředí rozejítí a jeho jméno připadnouti jinému, že by byla stejně nutná změna stanov a nové podání úřadům.

P. Vašátko je rovněž pro organizaci úplně novou.

Po poznámce p. rady dra Pálka a jiných shrnuje p. taj. Schmidt názory debaty a navrhuje, aby hlasováno bylo 1. zda shromáždění

Progreso estis pli grava, ol en ministerio. Certe li ankaŭ rifuzis pro monaj kaŭzoj. Liaj enspezoj estas nun sendube ne pli malgrandaj, ol tridek mil spesmiloj, kaj tio ĉi...«

La amiko volis ankoraŭ daŭrigi, sed mi interrompis lin: »Spesmiloj? Tio ĉi estas pli ol sesdek mil kronoj! Tiel multe? Kaj kial spesmiloj?« demandis mi pli kaj pli scivole.

»Multe, ĉe ĉiutaga, granda kaj influa gazeto?« respondis trankvile la amiko, »kaj kial spesmiloj? Kiu kalkulus nun per kronoj, markoj, rubloj kaj similaj antikvaĵoj?«

»Do li rifuzis? Kaj plue!« instigis mi ĉiam mian amikon.

»Nu, oni proponis la postenon al prezidanto de unu el niaj centraj organizacioj, sed li nepre ne volis ekcepti, se ne estus en la ministerio ankaŭ lia amiko, la prezidanto de dua nia centra organizacio. Unu ne povis ekzisti sen alia. Sekve oni alvokis ankaŭ la alian.«

»Ili okupas certe gravan postenon,« faris mi rimarkon.

»Certe, ili unue starigis komision, kies celo estis serĉi kaj trastudi ĉiujn arĥivojn, kaj bibliotekojn, por ekscii, kial la du organizacioj tiom da jaroj malpacigadis; oni serĉis, studis, sed oni trovis nenion.«

»Efektive?« ekkriis mi laŭte.

»Poste,« daŭrigis amiko, »ili starigis alian komision, kiu enkondukis en Esperanton ĉiujn eblajn, kaj neeblajn reformojn. Esperanto estas

nun tre malfacila, pli malfacila ol malnova greka lingvo.«

»Kaj tion ĉi faris,« interrompis mi, »tiaj fundamentistoj? Ĉi tio estas do venko de Idistoj!«

»Kontraŭe,« respondis amiko. »Tio ĉi estis por ili la plej granda bato. Ne povinte plu reformadi, ili ĉiuj frenezigis.«

»Ĉu ĝi estas eble? Ĉiuj? Multaj?«

»Tute ne. Ili estas nun en frenezulejo, sed en la tuta bohema ŝtato oni kaptis nur tri, kaj krom tio unu el ili balbutis nur ian idistan dialekton.« —

Mi volis ankoraŭ ion rimarki sed subite en la ĉambro iom mallumiĝis. La fenestroj estis fermataj, griza nuboj kuŝis sur ĉielo, kaj en la forno kraketis gaje nigra karbo.

Mia amiko ne estis plu en la ĉambro, kaj ĉe mia lito sidis mia edzino, kovrante min per kusenego, kiun mi ĉiam ree forŝovadis.

»Do ses jarojn mi dormis?« demandis mi nun mian edzinon.

Ŝi ne multe respondis, kaj metis ĉe tio malvarman, malsekan tukon sur mian ardan frunton.

Mi komencis kompreni, ke ĝi okazis nur hieraŭ.

»Do ne ses jarojn?« ripetadis mi, »kaj la milito ankoraŭ daŭras?«

Anstataŭ respondo falis el ŝiaj ruĝaj okuloj unu larmino post alia.

je v zásadě pro sjednocení, 2. zda je pro zrušení obou ústředí a vytvoření nového, či 3. zda je pro zrušení jednoho a přistoupení jeho členů k druhému.

Hlasy všech přítomných se přijímá bod 1. a 2. čímž 3. odpadá a p. Hromada shrnuje názor přítomných v resoluci, jež po doporučení p. dra Kamaryta se přijímá a zní:

»Běheme s uspokojením na vědomí, že obě ústřední organizace vytvořily stálý výbor č. e., jenž zastupuje čes. hnutí esp. a připravuje podklad k formálnímu sjednocení. Považujeme sjednocení za nutné pro zdar věci, přejeme si ho upřímně a představujeme si jeho provedení tak, že by dosavadní ústřední organizace Unie, Asocie a Liga byly v dohledné době svými valnými hromadami rozpuštěny a že by vytvořen byl svaz nový.«

Po té doporučuje p. Hromada prodebatovat ještě otázku, na jaké organizační zásadě má být nové ústředí zřízeno. P. taj. Schmidt považuje otázku tuto za příliš složitou a radí, aby ji prostudoval nejprve Stálý výbor, o jehožto návrzích by pak rokovala některá schůze příští, načež p. předsedající udělil slovo druhému referentu, p. Hromadovi, aby dle usnesení Stálého výboru přednesl referát o časopise:

»Stálý výbor soudí, že k úspěšné práci za účelem oživení hnutí mezi Čechy nutné potřebujeme řádně redigovaného listu, který by výběrem svých článků, jak českých, tak esp., a vůbec celkovým směrem a rázem byl vydatným propagačním prostředkem. Bez listu, ev. bez listu řízeného tímto zřetelem každá snaha propagační ztroskotá.

Aby pak list plně mohl vyhovětí takovému úkolu, musí být i samostatněn, a to: 1. po stránce finanční i 2. po stránce redakční.

Co se týče prvního, tedy vady soukromého vydavatelství odstraňuje plzeňskými esp. navrhovaný způsob Tiskového družstva, event. výboru při jednotné organizaci, při němž upisováním podílů je možno docílit, aby majitelem a vydavatelem listu stala se celá česká obec esp. Máme-li tedy mít časopis, je naprosto nutno upisovatí podíly. Závazným minimem však je, aby časopis předplácen byl nejen spolky, ale i každým jednotlivcem zvláště.

Co se týče bodu druhého, doporučovalo by se odstranění nevýhody, plynoucí z redigování časopisu jedincem, tak, že by se umožnil všem čes. esp. vliv na vedení časopisu tím způsobem, že by redakční rada, mající dbáti vysoké úrovně listu, byla složena z dobrých esperantistů i mimoplzeňských.«

Pan taj. Schmidt sděluje: Zřízení Tiskového družstva esp. ve formě společenstva s r. o. nebude dle informací u příslušného referenta asi možno; doporučovalo by se tedy zřídití »Tiskový odbor« při příštím ústředí. K referátu samému pak praví:

Myšlenku vydávat časopis jsme všichni upřímně uvítali; avšak první číslo Progresu nesplnilo naše očekávání, pro četné chyby jazy-

kové i pro celkový ráz obsahu. Čekali jsme dle původního programu skutečnou propagační pomůcku, čes. esp. Navrhuje vysloviti redakci přání, aby se stala změna.

P. dr. Pálek míní, že nemůžeme redakci dávat pokyny, jak list vésti.

Tomu odporují pp. Koutek, Schmidt, dr. Kamaryt a jiní uvádějí, že se nejedná o poroučení nýbrž o přání z četných stran, jež v zájmu věci dlužno respektovati. Zasluzhy plzeňských samideanů uznáváme všichni, jelikož však list je orgánem všech českých esp.-istů, musí i mimoplzeňským espistům býti vyhrazen určitý vliv na obsah.

Sl. Šupíková podotýká, že její korespondence s redakci v tomto směru byla bezvýsledná. že tudíž resignovala na členství v redakční radě, kde neměla možnost vlivu na vedení listu.

P. Hromada sděluje, že též žádal na redakci, aby vytrvala na původním programu, což však redakce odmítla s poukazem, že čeští esp. sami na udržení listu nestačí. Praise vytýká se líknavost, ježto je pryč z Prahy jen devět abonentů (dle stavu počátkem května). Na druhý dopis nedostal vůbec odpovědi.

P. dr. Kamaryt konstatuje, že jen mezi přítomnými je 27 abonentů a 8 podílníků a že u Asocie samé upsáno je 420 K. Přál by si, aby pro porovnání známy byly cifry i odjinud i celková data administrační.

P. taj. Schmidt opětuje přání po česko-esp. listu, jenž lépe by odpovídal nynější m potřebám českého hnutí esp., které nepotřebuje v této době mezinárodní revui, jež ostatně za nynějších poměrů by se přes hranice téměř nedostala.

Jelikož všichni přítomní jsou za jedno v názoru na Progreso, navrhuje p. Hromada, aby přání pražských esp. zaslána byla do Plzně ve formě usnesení, které shromáždění po přečtení jednomyslně přijímá a jehož hlavní myšlenky souhlasí s referátem a názory debaty; vyzývá se v něm k upisování podílů družstva, event. odboru, k předplácení Progresu a žádá čes.-esp., propagační ráz jeho, jakož i zastoupení mimoplzeňských esp. v redakční radě.

Deklarace pražských esperantistů.

Pražští espisté — členové Unie a Asocie, i stojící mimo tato ústředí — shromáždění dne 4. června 1918 na schůzi v rest. Hozově v Celetné ulici, svolané Stálým výborem českých espistů — sestávajícím ze zástupců obou ústředních organizací Unie a Asocie — za účelem projednání časových otázek českého hnutí esp., zvláště otázky zjednodušení organizace a udržení českého listu espského, porokovavše v přátelské shodě, prohlašují následující:

Běheme s uspokojením na vědomí, že obě ústřed. organizace vytvořily Stálý výbor čes. espistů, jenž zastupuje svorně české hnutí espské a připravuje podklad k formálnímu sjednocení. Považujeme sjednocení za nutné pro zdar věci, přejeme si ho upřímně a představujeme si jeho provedení tak, že by dosavadní ústřední organizace Unie, Asocie a Liga byly v dohledné době svými valnými hro-

madami rozpuštěny a že by utvořen byl nový svaz.

Vycházejíce z názoru, že jednota má jen tehdy cenu, jeví-li se ve společné práci, obracíme se ku všem esperistům českým s výzvou k oživení esp. hnutí v zemích českých. Dobře uvážujíce obtíže doby nynější — hospodářskou tíseň, nemožnost mezinárodních styků — jsme přesvědčeni, že při dobré vůli každého z nás jest možno obnovením společných schůzek, navázáním styků mezi spolky a jednotlivci i ústředím, finanční i duševní podporou časopisu hnutí vzkřísiti, rozšířiti, upevniti a přivesti je na takový stupeň, abychom se po ukončení války mohli představití světu jako sjednocená, přesvědčená družina, schopná přivesti Esperanto v československém státě ku konečnému vítězství.

Ježto hnutí nemůže dosíci zdárného rozvoje bez pravidelného tiskového orgánu, kladáme velký důraz na to, aby časopis »Progreso«, založený za velmi svízelných okolností houževnatou prací plzeňských esperistů, postaven byl na pevný finanční základ hojným upisováním podílů Tiskovému výboru esperantskému.

Za závazné minimum považujeme, aby »Progreso« předpláceno bylo nejen spolky, ale i každým jednotlivcem.

Na druhé straně ovšem vyslovujeme očekávání, že časopis veden bude ve smyslu povolání rozeslaného Esp. klubem v Plzni v listopadu 1917, jímž zváno bylo na upisování podílů na vydávání »společného esp. orgánu pro Čechy, který by přispíval k rozšíření Esperanta, byl veden v duchu pokrokovém a demokratickém a bude tedy míti na zřeteli v prvé řadě zájem českého hnutí esp.«

Z tohoto důvodu vznášíme na redakci »Prograsa« žádost, aby navázavši na jinak dobré stránky čes. esp. časopisů před válkou vycházejících, věnovala českým článkům a zprávám propagačním takové místo, aby list stal se pro práci propagační opravdovou pomůckou, důležitou právě v nynější době, kdy propagace časopisy národními naráží následkem nedostatku papíru na obtíže.

Účastníci schůze, vyslechnuvše dále zprávu pražských členů přípravného výboru pro zřízení družstva, die níž ustavení družstva na zákonném podkladě spojeno jest s obtížemi, souhlasí s návrhem jejich, aby při příští jednotné organizační zřízení byl Tiskový výbor esperantský, jenž by ve smyslu usnesení prosincové konference čes. esp. (u Břežsky) určil definitivního vydavatele časopisu a jenž by soustředil dosavadní esp. publikace různých nakladatelů ve svých rukou.

Shledávajíce konečně s podivením, že jediný neplzeňský člen redakční rady byl nucen resignovati a nepovažujíce za spravedlivý nynější stav, kdy mimoplzeňští esperantisté jsou úplně bez vlivu na vedení časopisu, obracíme se ku Stálému výboru čes. esp. se žádostí, aby vstoupil s Esp. klubem v Plzni, co dosavadním vydavatelem »Prograsa«, ve spojení za tím účelem, aby redakční rada rozmnožena byla o stejný počet mimoplzeňských esperantistů, kterým by příslušela stejná práva a povinnosti.

V Praze, dne 4. června 1918.

Redakční dodatek: K žádosti Stálého výboru uveřejňujeme doslovně zasláný nám protokol o schůzi pražských našich přátel, jakož i deklaraci jimi přijatou, však k vysvětlení některých zde uvedených bodů považujeme za nutné podati následující vysvětlení:

Plzeňská redakční rada »Prograsa« majíc na zřeteli udržení listu bez velkých finančních obětí, rozhodla, aby s ohledem na jeho možné rozšíření i mezi nečeskými esperantisty, psán byl co nejvíce esperantsky. Proti tomuto zásadnímu stanovisku protestoval jediný náš přispívatel p. R. Hromada z Prahy uváděje, že »Progreso« má být propagačním listem českých esperantistů a že cizí odběratelé listu nemohou být naším vodítkem. Protestujícímu pánovi jsme vysvětlili, že nynější stav českého hnutí esperantského nestačí k udržení vlastního listu a že na cizí abonenty tedy musíme bráti zřetel. Při té příležitosti připomenuli jsme, že právě Praha, z níž tento jediný protest přichází, nekoná své povinnosti. V té době (počátkem května) měl náš list v Praze celkem 11 abonentů, z těch pak 8 činilo redakci různé výtky. (Nyní se tento stav podstatně změnil: v Praze a předměstích předplatil náš list 105 osob). Problém, jak zajistiti trvalé vycházení listu, museli rozřešiti plzeňští esperantisté sami, s ohledem na to, že finanční podpora esp. cizích jest více než nepatrná. (Viz kvitování v našem listě!) Ze problém ten řešen nebyl chybně vidno z toho, že trvalé vycházení listu jest již zajištěno počtem předplatitelů přes nepatrnou výši předplatného a že tedy není zapotřebí na list dosazovati z došlých úpisů. Protest pana Hromady považovali jsme za čistě soukromý a proto naplňuje nás podivem, že tento uváděn jest v oficiálním projevu Stálého výboru, instituce, jíž v zájmu jednoty musíme považovat za nejvyšší náš tribunál až do doby, kdy utvořeno bude jednotné středisko českých esperantistů.

K poslednímu odstavci deklarace připomínáme, že na prosincové konferenci žádali plzeňští esperantisté, aby v redakční radě zasedali též přední esperantisté mimoplzeňští, a jména jejich přímo navrhli. Pan dr. Kamaryt však protestoval proti tomu, poukázav na to, že konference neúčastní se členové Unie a že bez nich není možno

cizí členy red. rady voliti. Jest samozřejmé, že tomuto novému přání rádi vyhováme.

Prosíme, aby při sestavování oficiálních zpráv bylo do těchto vloženo více diplomatické prozíravosti. Vždyť přec stačí podobné výtky vyřídit soukromě a ne veřejnými zprávami zneklidňovat české esperantisty.

Zpráva o nové činnosti našich pražských přátel jest zajisté pro všechny české esperantisty velmi potěšitelná a vřele si přejeme, aby všechny překážky zdárného postupu a přátelského soužití byly překonány. Aby známo bylo mínění všech našich čtenářů o projevených zde názorech,

prosíme zodpovědění těchto tří otázek: 1. Považujete sjednocení českých esperantistů za nutné? 2. Má se toto provést v době co možno nejkratší či až po válce? (V tomto případě z jakých důvodů doporučujete tento odklad?) 3. Jakou cestu shledáváte za nejzpůsobilejší k dosažení jednoty, případně zda souhlasíte jako pražští esp. s rozpuštěním obou svazů a s utvořením nového? — Projevy mínění o těchto bodech bud' tež adresovány buď na p. škol. radu prof. dra V. Rosického v Praze II., Táborská 43, neb na p. prof. dra St. Kamaryta, t. č. Velešín u Čes. Budějovic.

Bed. Tittl.

Dro. Stan. Kamaryt:

JE MEMORO DE M. JAN HUS.

La 6. julio estas ĉe Bohemoj juĝata kiel la plej estiminda datreveno. Tiun tagon en jaro 1415 estis en Constance bruligita populara predikanto de la ĉefurba preĝejo, eksrektoro de la universitato, konfesprenanto de la reĝino, kondukanto de la teologia kaj politika partioj, amata kaj estimata scienca verkisto en Bohemujo, Magistro Jan Hus. Laŭ decido de la Constanca koncilio (eklezia kongreso), kiu estis eksiginta papon Johanon XXIII. kaj proklaminta sin la plej alta aŭtoritato de la kredo, li estis transdonita al la laika potenco kaj proksime de la urbo, turnita vizaĝe en akcidento, bruligita: — for de la patrujo, kiun li tiom amegis, sed forta en sia vero, kiun li ŝafis super ĉio, kun heroa spirito riligardis en okulojn de la morto kantante religiajn kantojn, ĝis la fumo kaj fajro estingis lian voĉon kaj vivon.

Hus estis mortinta, ĉar li komencis — unua en Eŭropo — batalon kontraŭ aŭtoritatoj eklezia, ŝtata kaj nobelula kaj por la libereco de la konscienco.

Hus mem estis baldaŭ venkita de la aŭtoritatoj. Lia cindro estis ĵetita en Rhein-riveron. Sed ne lia penso. Preskaŭ la tuta bohema nacio proklamis sin solidara kun lia penado kaj rapide mobilizis sin spirite kaj materie por batali por nova ordo de la mondo.

Tiel la bohema nacio — la unua en Eŭropo — ekbatalis por la libereco de la homa spirito. La batalon ĝi kondukis kun ŝanĝema sukceso dum du cent jaroj. La unuaj Husanoj, gvidataj de la genia militisto Jan Žižka, venkadis daŭre, sed en la elĉerpita lando baldaŭ multiĝis nombro da partianoj de la kompromiso kun

la Roma eklezio. Kruela interna milito detruis la sukcesojn de la unuaj Husanoj. La plej gravajn cedojn de la eklezia potenco akiris la novaj liberemaj ideoj dum la regado de la Husana reĝo Jiří Poděbradský (Georgo el Poděbrady) en la jaroj 1458—1471. Sed finfine estis la grandanime por konsciencia libereco batalanta nacio venkita, same kiel la inaŭgurinto de la batalo. En la jaro 1620 sur la monteto Bílá Hora (Blanka Monto) estis venkitaj la partianoj de la libere elektita reĝo per la soldatoj de la reĝo heredanta. La ortodoksaj katolikaj venkintoj provis ekstermi la naciecon kaj liberemon de Bohemoj. Por atingi tiun celon ili klopodis dum du cent jaroj. La popolon ili preskaŭ ekstermis, sed ne la noblajn ideojn, por kiuj Hus ekbatalis.

Libera evolucio de la individuo kaj de la nacio estis la devizo de la entuziasmaj bohemaj patriotoj kaŭzintaj en la komenco de la 19. jarcento reviviĝon de la bohema nacio. La saman postulon oni tiam aŭdas jam antaŭe en paroloj de la franca revolucio eĉ en poemoj kaj traktatoj de la germanaj romantikuloj. La ideoj, por kiuj en la unua formo la bohema nacio preskaŭ mortis, savis la nacion.

El ĉiuj siaj filoj, kiuj batalis por ĝiaj progresaj celoj, la bohema nacio plej multe estimas Hus-on, kies memoro estas por ĝi la plej sankta, kvankam multaj aliaj kondukantoj de tiu ĉi celado batalis kun pli granda sukceso por la nacio eĉ por sia propra persono. Ekzemple Jan Žižka, Prokop Holý, Jiří Poděbradský. Fakte preskaŭ nekomprenebla de alinacianoj, sed nemirinda por Bohemoj. Plej alte kaj speciale ni estimas memoron de Hus, ĉar ni volas honorigi la konsekvencon, kun kiu li persistis en sia vero. Estas io kortuŝa kaj grandioza en la fakto, ke

Hus ne akceptis sian vivon — eĉ el la mano de la koncilio, kiu sin proklamis la plej alta aŭtoritato — por prezo de la revoko. Eĉ por la prezo de sia vivo li ne oferis sian konvinkon, kiun li kredis pli ĝusta.

Realigi la noblan teorion en efektiva vivo, serĉi la veron kaj en la konita vero persisti, jen la granda ekzemplo donita al ni de Hus. Esti malvenkinta en tielaj penadoj ne estas laŭ nia pensmaniero honto, sed honoro, des pli alta honoro, ju pli alta estis la celo, por kiu ekiris la venkito. Kaj ne ekzistas idealo pli alta ol efektivigo de absoluta vero. Tio estas laŭ nia pensmaniero realigado de la reĝeco de dio sur la tero.

Rud. Hromada:

TEKNIKA LINGVO.

Se ĉiuj bohemiaj esperantistoj — kiel ni supozas — same opinios pri la vojo al la unueco kiel esperantistoj en Praha, ni ankoraŭ en tiu ĉi jaro havos novan, komunan centron.

Sed ni tamen ne forgesu, ke tio estis nur la unua paŝo, farata ne por ĝi mem, sed por ebligi — revivigon de la esperantista movado inter Bohemoj. Oni ne kontraŭdiru, ke la milita tempo ne taŭgas por tio. La ekzisto de Progreso mem, nombro de ĝiaj abonantoj, vigla korespondado kaj alie videbla sukceso de esp. rubrikoj en kelkaj bohemiaj gazetoj kaj aliaj faktoj montras, ke intereso pri Esperanto ekzistas ankaŭ en tiu ĉi tempo. Pro kio do atendi ĝis la paca tempo revenos?

Krom tio, kvankam la militaj spertoj plifaciligos vojon al la ideo de internacia neŭtrala interkomprenilo, tamen ankaŭ post la milito necesa estos laboro. Kaj prepari nin por tiu ĉi agado postmilita estas nia devo en la nuna tempo dumvivila.

Por bone vidi kaj kompreni, kio estas necese farota, sufiĉas nur kritike observi la nunan staton, kaj oni trovos, ke ĝi ne estas ĝojiga.

Ekz. scio de la lingvo. Parte pri tiu punkto parolas f-ino Šupichová en sia artikolo: Parolu esperante! kaj ĉiu ŝia vorto eĉ la plej riproĉa estas justa. Vi, pioniroj de la neŭtrala lingva fundamento, vi kiuj proklamas, ke esperanto estas jam lingvo vivanta, ĉu vi ĉiuj scias ĝin flue paroli? Ĉu vi ne komprenas, ke en la mala

okazo vi efektive senkreditigas ĝin antaŭ la publiko, kiu »prave povas postuli ke ni sciu uzi esperanton por kaj en kiu ajn okazo?« Kian ekzemplon kaj kian kuraĝon vi tiam donas al la nove varbitoj kaj komencintoj?

Certe estas inter ni homoj, al kiuj sufiĉos uzi lingvon internacian sole por korespondado kaj por kiuj la parolebleco de la lingvo eble ne havos signifon.

Sed ĉe la propagandistoj, kursestroj kaj ĉiuj pioniroj ĝenerale la afero estas alia. Tial la ekzamena komisiono ĉe la estonta organizaĵo devos atente zorgi pri tiu ĉi punkto. Prefere aprobi nenium kiel instruiston ol unu sen perfekta plenumo de tia ĉi postulo.

Sed mi volus hodiaŭ atentigi pri alia afero.

Da rakontoj kaj precipe da poemoj ni ĉie povas legi sufiĉe. Kvazaŭ lingvo internacia taŭgas por nenio alia tiel bone, kiel por la bela literaturo. Bone komprenu: Mi tute ne volas ignori la grandan signifon de la bela literaturo por la evoluo de kiu ajn lingvo. Mi ankaŭ opinias, ke la vojo de Zamenhof, kiu celis pliperfektigi kaj prilabori lingvon internacian provante esprimi per ĝi literaturajn juvelojn de diversaj lingvoj, estas ĉiam pli natura ol kia ajn maniero alia. Sed ni ne forgesu, ke ne ĉiuj interesiĝas pri Esperanto pro ĝiaj bonegaj kvalitoj beletristikaj. Estas aliaj, kiuj aŭdinte, ke E. perfekte taŭgas por kiu ajn celo, dezirus konatiĝi kun esprimoj sciencaj, teknikaj, kun esprimaro de ĝia komerca korespondado k. s. Ne por celoj beletristikaj, sed por la teknikaj, komercaj, industriaj ili volus ĝin uzi.

Kiaj estas niaj scioj en tiu ĉi rilato? Ni ĉiuj ekzamenu nin mem. Komercistoj esp-istoj provu nur traduki iun el viaj leteroj komercaj, da kiuj vi ĉiutage multe forsendas, studentoj esp-istoj provu traduki mallongan alineon ekz. el via lernolibro de ĥemio aŭ fiziko aŭ geometrio, botaniko ktp, kuracistoj, juristoj, inĝenieroj esp-istoj provu fari la samon pri iu artikolo eĉ nur populara el via fako ktp. Multaj esprimoj mankos al vi. Ĉu pro tio ke E. ilin ne havas? Tute ne. Ili ekzistas, vi ilin trovos en vortaroj ekz. en Teknika vortaro de Verax, en diversaj fakaj vortaroj, en kelte da jarkolektoj de Int. Scienca Revuo kaj en pli simpatia, ĉar pli populariga Scienca gazeto, en diversaj fakaj

libroj ktp. Tie ili estas, sed malmultaj ilin konas, ĉar ne fariĝis ankoraŭ ĝenerala la devizo:

Esperanton vi sciu tiel bone kiel vian gepatran lingvon; per ĝi vi sciu esprimi ĉion, kion vi scias esprimi per via lingvo gepatra.

Laŭplana laboro rilate la terminaron teknikan estas necesa kaj fine ĝin organizi internacie estos post la milito unu el la plej urĝaj taskoj.

Sed kio do estas farebla jam nun? Ni konatiĝu kun tio, kio estas jam farita. Ni praktike tion provu, ĉiu en sia fako, kiun li plej bone komprenas. Ni serĉu fakajn artikolojn en esp. gazetoj, ni legu koncerajn librojn kaj kontraŭe ni traduku tekstojn en Esp-on, unuvorte ni rekomencu koncerne la fakan esprimaron la saman laboron, kiun ni faris lernante komunale esprimaron en la unua tempo post nia aliĝo al E-o.

Ke tiu ĉi inklino fariĝas pli ĝenerala, estas videble ankaŭ en nia Progreso: la unua duono de la lasta numero enhavas artikolojn nebeletristikajn. Ni ĝoje akceptas la artikolojn pri la sociaj tendencoj de la nuna tempo, la artikolon pri ĥemia teknologio de la nutraĵoj k. s.

Nur plano kaj sistemo estas necesaj por plene utiligi la laboron de individuoj. Pri tio rimarkojn kaj proponojn de niaj legantoj atendas la redakcio.

Noto de la redakcio.

La redakcio petas ĉiujn samideanojn, kiuj entreprenis jam ian laboron en la senco de la supra artikolo (ekz. iun naci-esp. vortaron teknikan, komercan korespondon, tradukon de artikoloj k. s.) ke ili sciigu ĝin pri tio, por ebligi organizitan laboron.

Rudolf Petr:

ĤEMIA TEKNOLOGIO DE LA NUTRAĴOJ.

(Daŭrigo kaj fino.)

Nia nutraĵo estu do taŭge kunmetita kaj plenumigu antaŭ ĉio la postulojn de la organismo. En sekvantaj linioj mi mal-longe priparolos la fabrikadon de kelkaj gravaj nutraĵoj, ke ni konvinkiĝu, kiel multe utilas la ĥemio al la homo. Fabrikaĵo de ĉi tiu speco estas la universale konata kaj preferigata karna ekstrakto de Liebig.

Jam la fabrikado kaj preciza organizo de ĝi donas al ni certan garantion de unuaklasa kvalito de tiu ĉi nutraĵo kaj oni devas nur bedaŭri, ke la importo, precipe nun, dum la tempo kiam ni per senĉese kreskanta manko de la bonaj nutraj ŝtofoj, bezonas fortan nutraĵon, estis malpermesita. Alia grava nutra preparato estas la artefarita butero, nomata margarino. Ĉi tiu fabrikaĵo, kies fabrikado komencas jam en la jaro 1869 en Mége Mouriés en Francujo estas preparata el la plej bona bova graso kaj estas valora kaj malmultekosta kompensilo pro multekosta kaj rara butero.

Konata grava fabrikaĵo, kies ĥemiismo estis eltrovita ankaŭ en deknaŭa jarcento estas la necesa nutraĵo de la homo, — la pano: Kvankam estis la pano jam al plej malnovaj popoloj konata, tamen ĝi neestis tiel preparita, kiel ni hodiaŭ ĝin manĝadas. Ĝian kvaliton diferencas unuparte la metodo de ĝia fabrikado, per kiu la faruno ĥemie kaj fizike aliĝas, alia parte la speco de la cerealia, kiu estis en ĝia fabrikado uzita. Malmultaj nutraĵoj posedas tiun econ, ke ili estas pli longan tempon konserveblaj en manĝebla stato sen maŭtila efiko je la homa organismo. Ili putras, fariĝas nemanĝeblaj, ili eĉ kreas diversajn por la sano malutilajn ŝtofojn, kiel ekzemple karnan venenon. Por ĉi tiujn ŝanĝojn defendi, estas necese la nutraĵojn konservi. Por tiu ĉi celo estas multaj diversaj iloj uzebaj kaj ni konas ankaŭ multnombrajn specojn de la konservado, kies tasko estas malebligi aŭ almenaŭ prokrasti la putradon de la nutraĵoj aŭ kreon de la bakterioj. Tia ilo estas antaŭ ĉio la malvarmo. Ni scias, ke la mikroorganismoj bezonas por sia disvolvado certan temperaturon. Kvankam ilin la pli malalta temperaturo ne mortigas, tamen ĝi kaŭzas, ke ili estas en trankvilo, sin ne plimultiĝas kaj ne estas malutilaj. Pro tio estas la konservado ekzemple de la viando en la glaciejoj elprovita kaj tre disvastigita maniero. Multaj organismoj, kiuj kaŭzas la putradon kaj pereigon bezonas al sia disvolvo la akvon, pro tio oni elsekigas kelkajn nutraĵojn sur fajro, ekzemple la fiŝojn. Forta solvaĵo de sukero malebligas la fermentadon kaj la kreadon de aliaj mikroorganismoj kaj ĝi estas pro tio preferata en la konservado de la fruktoj. Multefuje oni uzas kombinitan modon de la konservado kiel ekzemple ĉe la kondensigita lakto. Freŝan lakton oni vaporigas en aermalplenaj aparatoj, dolĉigas ĝin kaj plenigas poste en ladajn ujojn, kiuj estas por neenlasi la aeron bone fermitaj. Fine mi devas ankoraŭ menciiti tiajn ŝtofojn, kiuj estas direkta veneno por la mikro-

organismoj kaj malebligas la pereigon de la nutraĵoj per tio, ke ili malhelpas la plimultiĝon de ĉi tiuj plej malgrandaj organismoj. Tio estas acido karbolika, poste preparato el ĝi, por ni precipe valora acido salicilika, kiun oni pro ĝia senodoreco kontraŭ la fenolo preferas. Ankaŭ la acidon borikan, salon, sanitron aŭ miksaĵojn el ili oni volonte uzadas. Per tiu ĉi artikoleto ankoraŭ longe mi neĉerpis ĉiujn materialojn kaj specojn de la konservado, ankaŭ ne la riĉegan temon pri la utileco de la ĥemio en nia taga vivo.

La milito kaj la manko de ĉiuspecaj nutraĵoj malfermis al la ĥemio riĉan kampon de la efiko kaj ni trovas en la komerco ĉiutage novajn fabrikojn, el kiuj multaj estas al la homo utilaj, multaj ankaŭ per konstante kreskanta manko nur kompensiloj, multfoje senvaloraj, multfoje servantaj nur kiel aldono al aliaj nutraĵoj, por ke ili fariĝu pli bongustaj.

Ant. Janalíkova

MIA MALLIBERIGO

en la jaro 1915.

II.

La laterno sur la korto estingiĝis kaj tra la kolorigitaj fenestraj vitroj penetras la matena duonlumo en la sufiĉe vastan ĉelon. Ĝiaj muroj estas blankigitaj. Sur ili pendas 13 brunaj ŝranketoj; en ĉiu staras lada vazo por akvo, flanke sur hokoj pendas vestaĵoj de la ĉestantinoj. En la mezo staras tablo kun du benkoj, en angulo, flanke de la pordo estas bruna budeto, je dua flanko du kruĉoj kaj malalta tableto kun lada lavvazo. Sur la planko nun kuŝas dek pajlsakoj, tri aliaj trovas sin proksime de la bruna budeto.

La plimulto da virinoj jam vekiĝis, ili streĉas la korpojn kaj rakontas siajn sonĝojn. Mi vidas, ke mia najbarino je la maldekstra flanko estas ciganino, kiu sonĝis, ke ŝi lavis intestojn; ŝiaj nigraj okuloj brilas kaj per grimasoj ŝi provas demonstrative klarigi sian sonĝon. La alia sonĝis, ke ŝi hejme balais kaj ke oni poste dancis sur la balaita loko. »Tio estas tre bona sonĝo, estas certe, ke unu el ni eldancos al si la liberecon«. Kaj la bovino, pri kiu sonĝis la tria signifas, ke venos nova klientino al ni. La saman signifon havas la malgranda pasero, kies silueto aperis tra la malhela fenestra vitro. Estis duono de la sesa. La sonorilo eksonis kaj la virinoj leviĝas unu post la alia. Ili kunfaldas la lan- kaj litkovriilojn kaj ordigas la pajlsakojn en du vicojn.

Nun ili min povas pli bone trarigardi kaj ekkoni kial mi estas inter ili — —. Oni brue malfermas la pordon kaj la inspektistino vokas: »Akvon! Elverŝi la kuvon!« Kaj tuj iras du el la virinoj malfermi la brunan budeton kaj elporti la malbonodoran kuvon; la tria prenas du kruĉojn kaj rapidas post ili. Nur dufoje en la tago estas permesite plenigi la kruĉojn per freŝa akvo kaj tiu ĉi akvo servas al dek aŭ pli multaj personoj por lavi sin, purigi la ĉambron kaj estingi la soifon.

La ŝlosilo denove ekbruis kaj la virinoj komencas sin lavi. Ĉiu volas esti la unua. Mi decidis, ke mi restos la lasta por eviti la eblajn malagrablojn. Sed unu el la virinoj diras: »Lasu la sinjorinon lavi sin unua!« La alia kontraŭstaras pli energie ol estas necese: »Kia sinjorino! Ĉi tie ekzistas eĉ ne unu sinjorino — krimulino, kiel kimulino!« Kaj simile ŝi daŭrigas en sia elokventeco. Mi intermetis min en la fluon de ŝia parolado dirinte ke mi volas resti la lasta. Sed la fajrero estis jam ekflaminta, ĝi iom post iom kreskis en flamegon de granda disputo. Fariĝis du partioj — unu kontraŭ la alia. Min ili jam forlasis el sia disputo kaj ili kverelis inter si mem. Ĝiujn familiajn rilatojn ili nun rememoras, kiujn en tempo de harmonio rakontis intime unu al alia. En la ĉambro sonas tre akraj vortoj kaj mi kun teruro atendas, kiam ili komencos sin bati. Fine la 65jara maljunulino M. libervole forpaŝas al la fenestro kaj finiĝas la unua teatra prezentada en la ĉambro 47.

Post kelkaj momentoj la pordo denove fermiĝas kaj du kondamnitulinoj alportas sur granda ligna pleto 10 ladajn vazetojn kun supo kaj kvin malgrandajn panbulojn, ili tion metas sur la plankon apud la pordo kaj la inspektistino denove la pordon ŝlosas. Kaj denove granda batalo. Mi ekflaris al unu vazo. Abomena malodoro de malnova lado superis tiun de la supo. Kaj tamen miaj kunfratinoj denove komencis disputi pri ĝi. La samo okazis tagmeze, nur la panon anstataŭis alia vazo kun terpomoj kaj brasiko, vespere denove kvin panbuloj.

Post la matenmanĝo ni viciĝis po du kaj sur la korto ni duonhore promenis sub inspekto kiel en cirko. La inspektistino estis en la mezo, la vipon ŝi anstataŭis per sia lango, kiu liveris vundojn pli akrajn ol la efektiva vipo. Dum tiu tempo balais unu el miaj »koleginoj« la ĉambron kaj oni aerumis ĝin. Mi poste devis iri al nova enregistriĝo kaj al kuracisto, pri kiu mi preferu ne parolas. Sufiĉas diri, ke post kelkaj tagoj mi pretendis rajton al kuracista

atesto, sed mia vizito ĉe li kaŭzis al mi nervatakon, kiun mi antaŭe neniam havis

Mi fastis dum la tuta tago kaj vespere mia stomako, kiu ne estis kutima al simila oraĝo komencis protesti. Pro ekscito kaj senfortiĝo ĝi komencis sin konvulsie kuntiri. Mi vomis suferante dolorojn. Feliĉe estis jam post la »vizito« kaj mi povis kuŝiĝi — dum la tago ĝi ne estas permesite, eĉ se oni estas malsana. La aliaj virinoj dume preĝis rozarion aldonante ankoraŭ aliajn preĝojn. Fine unu el ili decidis, ke mi bezonas helpon; ŝi genufleksis al mi, malsekigis la manplatojn kaj komencis forte froti mian frunton kaj tempiojn. Mi estis jam tiom elĉerpita, ke mi ne protestis kontraŭ tiu ĉi kuracmaniero kaj post kelkaj horoj mi ekdormis.

Tiamaniere mi travivis du longajn monatojn en mia ĉefurbo. Unu tago similis la alian kiel ovo ovon, nur kun tiu diferenco, ke ĉiutage estis alia ĉeestantino vokita al protokolo, al procesa debato, ke unu estis liberlasita kaj aliaj anstataŭis ŝin. Kaj tre ofte okazis ke la alvenintino alportis en siaj haroj kaj vestaĵo insekton, kiu baldau komencis turmenti eĉ la aliajn.

Dufoje en semajno venadis granda vizito, antaŭ kiu estis ĉio ordigita. La tablo kaj benkoj estis frotilavitaj kaj ladaj vazoj purigitaj. Sed neniu inspektis vespere, kiam oni ĵetis planken la pajlsakojn, kiuj neniam estis elfrapitaj. Neniu volis scii, ke sur la pajlsakoj kuŝis jam multaj homoj ne ĉiam puraj kaj sanaj, ke unusola tranĉilaĉo iras el unuj malpuraj manoj en aliajn. Post ia »vizito« komencis la momentoj de libera ĝojo, ĉar oni estis certa, ke neniu plu aperos. Oni malfermis la supran parton de la fenestroj kaj en ili aperis kelkaj kapoj. La samo okazis kontraŭe, kie troviĝis viraj kondamnitaj kaj la reciproka amuzado komencis. Oni kriis kiel ĉarlatanoj sur foiro. Tre bona ekzerco por tiuj, kiuj ne estis ankoraŭ morale falintaj! Oni aŭdis tiajn parolojn, ke por ili devus honti eĉ la vagabundoj de la lasta drinkejo. El la apudaj aŭ malsupraj ĉeloj komprenigas sin tiuj, kiuj devas esti separatitaj.

La manĝokarto en nia ĉelo estis ĉiam sama. Komence du foje, poste unu foje en semajno oni ricevadis peceton da bovaĵo kun brasiko, du foje iun ne salitan kaĉon, en aliaj tagoj terpomojn kun sauco, kiu similis morteron. Feliĉe mi povis ĉiutage aĉeti peceton da fumajita viando, buteron aŭ fromaĵon kaj la ceteraj manĝoj estis do por mi ne bezonaj. Cetero miaj »kunfratinoj« estis kun tio kontentaj, ĉar la ricevitaĵo frandaĵoj apartenis al ili.

(Daŭrigota.)

Originale de Běla Rajchlóvá:

LA ELSOPIRITA FELIĈO.

Ŝi iris malfacile, apogita al la brako de sia edzo, subtenante tiel la tutan pezon de sia korpo. Estis videble, ke ŝi paŝas nur kun peno kaj ke estas proksime la tempo, en kiu ŝi suferos. Eble la scio de la dolora momento, kiu ŝin atendas, kaj kiun neniu povas de ŝi deturni, aperigis sur ŝia vizaĝo malhelajn makulojn kaj plenigis la okulojn per varmego tiom, ke ili brilis kvazau en febro. »Ni revenu, Jardo«, — ŝi diris — »estas terure malbone al mi«. — Li alpremis ŝian manon al sia malgrasa brusto kaj senvorte sin turnis direkte al sia hejmo. Li volis diri almenaŭ unu konsolan vorton, sed lia gorĝo estis kunpremita pro doloro.

Ankoraŭ antaŭ unu semajno li ĝojis, ke lia sano pliboniĝos, ke tio, kio lin persekutas estas nur kataro, ke la printempo alportos plibonigon kaj Manjo en tiu tempo ankaŭ resaniĝos. — Li esperis, ke la feliĉo denove revenos ilian hejmon — jes, li esperis — sed en tiu malfeliĉa tago li trovis nefinitan leteron de Manjo, en kiu ŝi skribis al sia patrino, ke la kuracisto donas jam neniun esperon, ke Jardo ne ĝisatendos la printempon — — —.

Li ne memoras jam, kiel li rekaŝis la leteron, kiel li eliris el la ĉambro, nek kiel ĝi okazis, ke li fine venis ekster la urbon. Kvazaŭ io ne videbla estus lin batinta en la kapon, tiel rigidiĝis lia cerbo. Li tiam iris kiel aparato, ĝis haltis lin kolera voĉo de veturigisto al kiu li staris en la vojo. Kvazaŭ konsternita li rigardis ĉirkaŭ si kaj poste returnis sin al sia hejmo. — Ree li staris antaŭ la domo, el kiu li antaŭe ne longe eliris kaj ĝis nun li ekmemoris, kion teruran li legis. Ho, ĉu tio estas vera? Ĉu tia teruraĵo estas ebla? Li devas morti, forlasi tie ĉi la amatan Manjon? Dio, tio ne estas ebla! Tamen antaŭ monato lin certigis la kuracisto, ke lia malsano pliboniĝas, en la printempo ke li certe resaniĝos. Ankaŭ la amiko, kiu lin antaŭe ne longe vizitis, miris pro lia bonstato. — Estas ja vero, ke li forte tusas, sed multaj homoj estas ankaŭ simile malsanaj, kial do ĵus li devus morti?

Nun li rememoris, kiel li tre ofte surprizis Marinjon ploranta, kiam li revenadis el la ofico. Freneza sopiro plenigis lian animon, sopiro vivi almenaŭ dum unu

printempo kaj somero, bani sin en la beleco de la naturo kaj ebriiĝi per ĝia pompo.

Antaŭ la domo li staris kelkajn momentojn. En la fenestro aperis la kapo de Marinjo. — »Kion vi faras tie ĉi, Jardo, mi vin ĉie serĉis, jam mi kredis, ke vi malaperis« — ŝi diris riproĉe. — »Mi serĉis printempon, kara Manjo,« — li respondis kaj rigardis ĉe ĉi tiuj vortoj sian edzinon kun tia ardeco, ke ŝi malevis okulojn. »Venu hejmen,« — ŝi diris karese, — »jen estas malvarme«. — Li obeis kaj paŝis en la loĝejon.

Hodiaŭ jam pasis unu semajno de tiu terura tago. Li diris nek unu vorton pri sia scio al Manjo kaj fariĝis pli trankvila. Tempe li esperis, ke la kuracisto eraris, sed kiam li eksentis malboniĝon de sia malsano, li ekdeziris, ke Manjo mortu kun li.

Nun, kiam ili revenadis el la promenado, li eksentis, ke proksimiĝis la fatala momento en kiu komencos la terura turmento de Manjo, kaj ke li baldaŭ ekaŭdos la ploron de la infano, je kiu li ĉiam tiom sopiris. Du infanojn ili jam havis kaj ambaŭ mortis antaŭ unu jaro de sia vivo. Li rememoris grandan turmenton de tiuj karegaj hubetoj kaj ilian morton. — Ho, se nur tiu ĉi morto hodiaŭ venus kaj prenis ilin ambaŭ!

Manjo peze alvenis hejmen; ŝi sendis alservantinon kun telegramo al la patrino, ke ŝi tuj alveturu, preparis bezonaĵojn kaj kun febre flamantaj okuloj eksidiĝis en fotelon. »Mi petas vin, Jardo, lasu min sola« — ŝi diris nerveme, kiam, li konstante demandis, kion ŝi deziras, — lasu min kaj iru ripozik.

Apenaŭ fermiĝis la pordo post li, ŝi leviĝis kaj malespere kuniginte la manojn, ekĝemis: »Ho, dio mia, kio estos kun mi? Al neniu mi povas konfidi mian animan turmenton. Tiel sola mi estas, tiel sola, kaj tiel malfeliĉa.« Larmoj surverŝis ŝian vizaĝon kaj apenaŭ ili aperis, kvietigis ŝia doloro kaj ŝi meditis:

Antau kvin jaroj ŝi edziniĝis. Jardo, lerta, fervore progresema homo enaniĝis Manjon, kiu per sia klereco superis ĉiujn knabinojn de malgranda urbo B. kaj Manjo ekkonis tuj, kiam ŝi la unuan fojon parolis kun Jardo, ke nur kun li ŝi estos feliĉa. Baldaŭ ili geedziĝis kaj ĉiuj al ili enviis la feliĉon, kiu brilis el iliaj okuloj,

kiam mano en mano ili gaje pasadis tra la urbo, ridante kiel infanoj. Jardo, kies patrino mortis je ftizo, estis ĉiam malforta, sed senĉese gimnastikante, li estis hardita kaj sana — ĝis post iu longa bicikla ekskurso li ekkuŝis pro brulumo de dia-iragmo, kaj de tiu tempo li ne trovis sian antaŭan sanon. Tamen ili tro ne timis, ilia senzorga juneco dispelis ĉiujn seriozajn dubojn kaj ili kun ĝojo atendis infanon, je kies alvenon ili ambaŭ tre ĝojis. Precipe Manjo jam kiel knabino sonĝis pri la tempo, kiam ŝi havos filon, kiel ŝi edukos lin por nobla viro. Ŝi ebriadis per la feliĉo, kiam ŝi la unuan fojon eksentis sub sia koro la movadon de sia infano kaj ŝi ne povis finatendi la momenton, en kiu ŝi povos ekkisi la malgrandan karegan kapeton.

(Daŭrigo.)

HANA MICHALOVICOVÁ:

ŜUETO.

(Daŭrigo.)

Ni preterpasis kelke da dometoj, kaj surpaŝis grandan vilaĝplacon, kie sur la ĉefa loko staris gastejo. »Venu, ni demandos antaŭ ĉio tie!« instigis min la amiko, kaj rapide ni eniris en la gastejon.

Printempe estis multe da laboro en la kamparo; tial la gastejestro, ne estis videbla — sole maljuna virino salutis, kaj bonvenigis nin. Post momento mi elprenis mian ŝarĝeton kaj demandis ŝin ĝentile, ĉu ŝi eble scias, kiu portus ĉi tie similajn ŝuetojn. La maljunulino alpaŝis, atenteme rigardis la ŝueton, sed levante la ŝultrojn, ŝi respondis, ke ŝi ne scias. »Kaj kion fari kun unu? Se la sinjoroj trovus du, eble oni povus tion forvendi, sed kion fari kun tio ĉi?«

»Ĉu mi vendas tion?«, mi ekkriis kolere je maljunulino. »Mi volas tion honeste redoni, kaj demandas vin, ĉu vi ne scias, kiu virino portas ĉi tie similajn ŝuojn!«

»Mi petas vin, turnis sin la maljuna virino kontraŭ mi kun indignoplena rigardo, »vi pensas eble, ke nia honesta knabino portus tian vantajon? Ĉu tio estas konvena preni tion sur la piedon? Ĝi estas ja peko kontraŭ Dio mem, porti tian luksegon! Kaj kiel altaj kalkanumoj! Estas ja mirinde, ke la vantulino ne rompas al si la piedojn! Ni rigardis unu la alian, kaj mi ne diris eĉ unu vorton plu. Memkompreneble, ke ni ne longe restis ĉi tie, kaj daŭrigis la migradon, kun tiu eta trovajo. Ni demandis tie, ni demandis ĉi tie, sed ĉie oni skuis la kapon, kaj ie oni pritraktis nin same, kiel la maljunulino en la gastejo.

»Ĉi tie ĝi ne estos,« mi diris al la amiko kvazaŭ penteme, »la maljunulino estis prava. Kiu portus ĉi tie tiajn ŝuetojn? Sed kien do iri kun tio?« ekkriis mi senespere.

»Kien alien? Vi portos tion en la policejon!«
»Sed mi ne volas -- mi volas konatiĝi kun la posedantino de tiu ŝueto!« mi diris persiste.

»Se vi volas, do vi volu -- montru vian kablecon!« mokis min la amiko.

Kun mallevita kapo mi paŝis post li al la hejmo. La feliĉo nepre ĉie maldolĉigas al mi la vivon.

Ni daŭrigis nian iradon, kaj je la fino del l' vilago ni renkontis maljunetan kamparaninon, kiu rigardante senĉese ĉirkaŭen, murmuris ion, kaj parolis kun si mem.

»Kiu koleris vin, ineto?« mi demandis ŝin kompateme.

»La ineto« turniĝis montrante al mi ŝiaŭ dorson, kaj murmuris ankoraŭ ion pli nekompreneblan.

»Ĉu vi perdis ion?«, mi esplordemandas persiste, vidante, ke la virino serĉas ion sur la tero.

»Memkompreneble,« rebate ŝi respondis.

»Strange, ni denove trovis ion«, daŭrigis mi la parolon.

La virino turniĝis pensante eble, ke mi ŝercas, tre kolereme ŝi rigardis min, ke mil rabbestoj ne rigardus tiel.

»Ni trovis ŝuon,« mi aldonis malkuraĝe.

La okuloj de l' veneniga virino ŝanĝiĝis subite je okuloj de milda ŝafido.

»Pro Dio, kial vi tion ne estis dirinta tuj, junsinjora moŝteto? Plej humile mi kisas vian maneton, vi estis eble tiel afablaj, kaj trovis nian ŝuon!«

Mi elprenis la ŝueton, kaj la virino avida jetis sin kontraŭ ĝi kiel furioza.

»Vi havos certe enviindan edzinon,« ridegis en la orelojn la amiko.

Mi tute konsterniĝis. »Vi do ne portas tiajn ŝuojn!« ekkriis mi malespere per tondra voĉo. »Eĉ ne penseble, kara sinjoreto! Mia filino tion perdis.«

Stonego falis de mia koro, sed mia amiko ne ĉesis ridi. Kompreneble tiu ĉi sfero, kaj tia bopatrino, ĝi estus ja bela ekpenso? Mi retiris la manon de ŝi, kaj diris per flegma ĝentileco: »Se vi permesos, mi redonos mem la ŝueton al via filino.« »Agu kiel plaĉas al vi!« diris la virino, kaj paŝetis returnen al la vilago.

Ŝi eniris en la trian dometon, kaj ni sekvis ŝin. Apenaŭ ŝi eniris antaŭĉambron, plenuŝe ŝi ekkriis: »Tonka, venu tuj ĉi tien! Mi jam trovis tiun malbenitan ŝuon!«

Ŝi malfermis la grandan ĉambron, kaj eniris, ni senpere post ŝi. Antaŭ ni staris Tonka, juna vivoplana, aŭ kiel oni diras: »karnabunda« knabino. Ŝiaj grandaj, bluaj okuloj mirigite rigardis nin, kaj ŝia tuta staturco dronis en embaraso, kiu faris tiun kreitaĵon tiom, tiom naiŭva.

»Ĉi tiuj sinjoroj tion trovis,« aŭdigis sin la maljuna.

»Jen, ĝi estas,« mi alpaŝis pli proksime al Tonka, prezentante al ŝi la trovaĵon.

Mi de proksime rigardis ŝin, kaj senintence jam bedaŭris devoligan juron, ke mi faros mia edzino tiun, al kiu apartenas tiu ĉi ŝueto. La knabino certe ne estis malbela, sed ĉu ŝi estis kontentigonta mian guston? Tiu ĉi maldelikata staturco, tiuj malgraciaj ekmovoj,

tiu ĉi plenlarĝe rigardantaj okuloj, atestantaj pri la absoluta nescio de ĉio pli alta, la tuta eksterajo pli taŭgas sur la paŝejon, ol en la salonon, ĉu ŝi povis min iel ĝojigi, kaj eble eĉ ravigi? Kaj tiu sfero, tiu malpura aranĝo, tiu tro maldelikata patrino. Kion mi nur pensis? Mi sentis la ridigan rigardon de mia amiko, kiu diris al mi: »Vidu, naiŭvulo!«

La knabino avida etendis la manon je la ŝueto feliĉe revenanta. Antaŭ miaj okuloj ekaperis por momento granda ostoza, ruĝa mano, havanda nenion komunan kun delikata maneto, per kiu fieriĝis mia bela fantomo, kiun mi elrevis el mi super la trovita ŝueto, Fulmorapide traflugis mian kapon ekpenso, ĉu estas eble, ke tiu ĉi knabinego povas havi tiel malgrandan, beletan piedeton? Mia rigardo glitiĝis malsupren kaj -- ho ve! Mi ekvidis piedojn de juna elefanto, enigitajn en senformaj ŝuaĉegoj. »Tiuj ĉi ŝuoj ne estas do por viaj piedoj!«, mi diris triumfe.

La knabino montris du vicojn da blankaj, sanaj dentoj, kaj diris: »La ŝuo ja ne apartenas al mi, ĝi estas ŝueto de nia fraulino!

(Daŭrigo.)

	DIVERSAĴOJ.	
--	--------------------	--

La 7. numero de La Progreso aperos fine de septembro. Ĉar la data diferenco en nia aperado estas nun forigita, La Progreso enhavos de nun kiel simpla numero nur 8 paĝojn. Al niaj estimataj legantoj ni deziras bonan kaj utilan uzon de ilia libertempo, petante, ke interdume ili sin preparu por la aŭtuna kaj vintra propaganda laboro en kursoj kaj alie. Ne forgesu ankaŭ varbi al nia gazeto novajn abonantojn. -- Ĉar dum du monatoj ankaŭ nia redakcio ĝuos liberecon, ni povos esti laŭbezone en pli ofta skriba rilato kun niaj redakciaj amikoj kaj eĉ al niaj legantoj ni estos kapablaj tuj respondi diversajn demandojn kaj postulojn. Do, kiu de ni ion bezonas, uzu nur niajn servojn!

Konstanta komitato de boh. esp. deziras, ke nia gazeto enhavu pli da bohema teksto ol ĝis nun. Decidon pri tiu ĉi postulo ni lasas al niaj abonantoj, ĉar nur ilia decido povas por ni esti direktodona. Ni do petas: ĉiu nia abonanto bonvolu skribi respondi laŭ la adreso de nia redakcio jenajn demandojn: 1. ĉu vi aprobas la postulon, ke La Progreso enhavu pli da bohema teksto? 2. Kio al vi plaĉas aŭ ne plaĉas en La Pr.? 3. Ĉu vi deziras iun ŝanĝon aŭ kompletigon en la enhavo de La Pr.?

Ekzamena komisie de B. A. E. kunvenos por ekzamenoj en duono de septembr. La kandidatoj bonvolu sendi siajn petojn al la prezidanto Dr. Stan. Kamaryt, en Král. Vinohrady, Blánická 5, kiu donas detalajn informajn pri la ekzamenaj ordo kaj kondiĉoj.

Internacia societo por komerco kaj transporto estis fondita en München de nia konata samideano Jakob Hechtl. El la germana presita regularo ni ekscias, ke la societo celas »per vorto kaj skribo montri la bezonon kaj grandan signifon de Esperanto kaj pere de

fremdaj esperantistoj rekomendi germanajn komercaĵojn en fremdlando...», sekve ĝi estas societo, kiu volas praktike uzi esperanton en germana komerco. La societo estas lege registrita. Ĝia prezidanto, so. Hechtl volente donos ĉiun deziratan informon al la interesuloj. Lia adreso estas: München, Franziskanerstr. 19.

Adresojn de la korespondantoj senpage publikigas en siaj esperantaj rubrikoj (Malý Čtenář, Rozkvět) instruistino Julie Šupichová, Praha II., 2032.

Verda Standardo, la centra organo de hungaraj samideanoj, kiu dum la milito malaperis, baldaŭ reaperos sub tute nova reĝimo.

1. Skandinava kongreso de Esperanto okazos en Göteborg la 6.—10. de aŭgusto 1918. Kongresa kotizaĵo 3 Sm. La kongresa komitato eldonis kongresajn glumarkojn, poŝtkartojn kaj afiŝojn. Ankaŭ la Kongresa gazeto, bela kaj sufiĉe riĉenhava aperas. Ĉi tiuj kongresajoj estas mendeblaj ĉe firmo Ader & Borel, Dresden 1.

Adamo Zakrzewski, la fama aŭtoro de polaj esp. lernolibroj eĉ de aliaj verkoj, unu el la plej malnovaj esperantistoj mortis en aĝo de 62 jaroj en Petrograd.

Por kompara statistiko. Niajn legantojn ni petas, ke ili sendu al ni sciigojn pri la prezoj de la plej bezonataj manĝaĵoj (terpomoj, faruno, lakto, butero: viando, ovoj k. a.) en ilia loko. Por fundamento oni prenu la 1. septembron kaj se eble oni aldonu samtempe la prezon en la sama tago de la pasinta jaro. Oni sendu al ni la raportojn ne nur el diversaj urboj de Bohemujo, sed ankaŭ el aliaj urboj aŭstria, germanaj k. t. p. Estus bone aldoni, ĉu la menciitaj manĝaĵoj estas en la loko efektive riceveblaj. La sciigojn oni bonvolu sendi al nia redakcio.

Peto. Dezirante kolekti diversajn esp. tradukojn de bohemiaj naciaj kantoj, mi petas la bohemiajn samideanojn, ke ili bonvolu sendi al mi rilatajn tekstojn kun nomo de la tradukinto. Antaŭe dankas Julie Šupichová, instruistino, Praha II., 2032.

Kroniko kaj Kvitanco aperos en la 7. numero!

J. Šupichová:

ANGULETO POR KOMENCANTOJ.

2a fragmento.

El parolado de Dro. L. L. Zamenhof en la 2a kongreso en Genéve 1906:

«...Venus iam tempo, kiam Esperanto, fariĝinte posedado de la tuta homaro, perdos sian karakteron ideon: tiam ĝi fariĝos jam nur lingvo, oni jam ne batalados por ĝi, oni nur tirados el ĝi profiton. Sed nun kiam preskaŭ ĉiuj Esperantistoj estas ankoraŭ ne profitantoj, sed nur batalantoj, ni ĉiuj konscias tre bone, ke al laborado por Esperanto iustigas nin ne la penso pri praktika utileco, sed nur la penso pri la sankta, granda kaj grava ideo, kiun lingvo internacia en si havas...»

Respondu:

1. Kio estas Esperanto?
2. Ĉu ĉiuj homoj jam parolas esperante?
3. Al kiu apartenas Esperanto?

4. Ĉu la tuta homaro ĝin posedas?
5. Ĉu tio iam efektiviĝos?
6. Kio ĝi estos poste?
7. Ĉu oni ankoraŭ batalos pro Esperanto?
8. Kiel ĉiuj poste uzos ĝin?
9. Ĉu estas necese, ke la nunaj esperantistoj ankoraŭ batalu por Esperanto?
10. Ĉu ni jam praktike uzas Esperanton?
11. Ĉu nia lingvo havas ankaŭ ian internan ideon?
12. Ĉu tiu-ĉi ideo fortigas nin en nia laboro?

Pfeložte:

Mé rodiště. Mé rodiště je vesnička s padesáti domky, se školou, s kostelem a se zámekem. Náš domek stojí u silnice. Pod přizemím je sklep. Za domkem je dvůr a zahrada. Naproti nám stojí starý zámek. S jeho vysoké věže je pěkná vyhlídka. Při zámku jsou mimo krásných sadů též veliké louky. Přes louky vede pěšina do lesa. Mezi loukami teče potok. Podél potoku rostou vysoké vrby. Krásně je u nás!

BIBLIOGRAFIO.

Du legindaj broŝuroj.

Antaŭ nelonga tempo aperis en Germanujo du legindaj broŝuroj pri Esperanto. Unuan de ili eldonis »Deutschnationale Buchhandlung« en Hambŭrg; ĝia titolo estas: »Esperanto ein Hindernis für die Ausbreitung des Deutschen Welthandels«. (Esperanto-malfaciligilo por la disvatigo de l' Germana mondkomerco).

Aŭtoro de la broŝuro estas A. Zimmermann, komitatano de la nacigermana (Deutschnational) komerca societo en Hambŭrg.

Kiel montras la titolo mem, la aŭtoro de la broŝuro atakas ideon de helpa lingvo internacia ĝenerale, kaj speciale Esperanton pro tio, ke ĝi malhelpas la ekstergermanujan komercon germanan, kaj malpligrandigas la politikan forton de la germana imperio. La aŭtoro de la broŝuro diras, ke ĉiu vera Germano devas rifuzi lernadon de Esperanto, ĉar ĝia lernado estas io kontraŭ patrujo. Male konsilas la aŭtoro al la legantoj, ke ili zorgu pri la tutmonda flegado de lingvo germana, kiu — laŭ lia opinio — estas plej bela en la mondo kaj kiu jam baldaŭ fariĝos dua lingvo de ĉiu civilizita homo. Tiam — laŭ forta espero de l' aŭtoro — germana kulturo fariĝos internacia kulturo, kaj tiam la mondo estos vere feliĉa.

Priparolante la broŝuron de dro Zimmermann, ni devas gratuli sincere al li, ke li tiel efikoplene propagandas nian aferon eĉ kontraŭ sia volo. Klare ja estas, ke tiuspeca broŝuro de s-ro Zimmermann nenium pensantan homon povos delogi de Esperanto, male ĝi estas, ke Esperanto havas jam grandan forton, se ĝi minacas fortajn animojn de germanaj ŝovinistoj. Klare estas ankaŭ, ke la deziro de d-ro Zimmermann pri lingvo germana, kiel helpa lingvo internacia neniam restos por ĉiama estonteco nur »pia deziro«, kaj la ideo de lingvo internacia iros trankvile sian vojon restigante flanke tiajn lingvajn strangulojn de

XX-a jarcento, al kiaj apartenas bedaŭrinde d-ro Zimmermann kun sia »Deutschnationale Buchhandlung« kiu tiajn strangajn sensencaĵojn riskas fordoni al la legantaro.

Tamen la libro de s-ro Zimmermann estas tre leginta precipe por niaj propagandistoj. Legante tiun ĉi broŝuron, oni havas ĉiujn eblajn, kaj ĉiam la same naivajn batalilojn kontraŭ Esperanto. Same por ĉiuj homoj, kiuj en nunaj malagrablaj militjaroj volus iom ridi, mi konsilus tralegi la diritan h u m o r a n broŝuron.

Tute alian karakteron havas la dua leginda broŝuro eldonita de famekonata eldonejo »Vita« en Charlottenburg s. t. »Kultur und Sprache« (Kulturo kaj lingvo.) Ĝia aŭtoro, s-ro Henriko Nienkamp, ne estas nova por germanparolantaj esperantistoj kaj kiel montras la titolo mem, la fama aŭtoro decidigis ankoraŭ unufoje verki bonegan propagandaron por nia ideo. Li faris tion-ĉi en formo de leteroj, al amiko, dirante en tiun ĉi formon multe da scienco kaj laŭdinda entuziasmo. Idee kontraŭstaras la verkon de s-ro Zimmermann; la unua konsilas enkonduki tuj Esperanton en ĉiujn germanajn lernejojn, la dua pereigus Esperanton kaj esperantisman en la tuta mondo, memkompreneble se tio ĉi de li dependus. Du kontraŭajn mondojn ni rimarkas en la diritaj du verkoj: du

mondojn, el kiu nepre povos vivi nur unu. La libro de s-ro Zimmermann havas sian bazon en ŝovinismo; tiu ĉi de s-ro Nienkamp en nobla nacia sento kaj homara amo. Kiel homo, kaj kiel esperantisto mi povas nur danki al s-ro Nienkamp pro lia verko; priparolante ĝin mi rememorigas faman diron de plej granda pola poeto, Adamo Mickiewicz:

»Faru ĉiu en rond' sia,
kion Di' ordonas —
kaj el eroj la tutaĵo
baldaŭ sin komponos.«

Leopold Kronenberg,
estro de urba gimnazio,
Sucha, Galicio.

DANKESPRIMO.

Esperantista klubo en Plzeň dankas sincere al ĉiuj, kiuj okaze de la morto de ĝia karega prezidanto so. P. Novohradský esprimis al ĝi siajn kondolencojn. Speciale ĝi dankas al la esperantistoj en Praha, kiuj multnombre, kun siaj ĉefoj: Fraŭlino Šupichová, Sinjoroj reg. konsil. Eiselt, lerneja konsil. Dro. Rosický kaj prof. Dro. Kamaryt venis, por montri siajn amikajn simpatiojn al la mortinto.

Fraŭlina rondeto en Praha esprimas dankon al Sinjorino F. Springerová, edzino de librovendisto en Praha, por donaco de 100.— K.

DOMON

kun granda fruktoĝardeno, en pli grava foirloko de fruktodona kaj arbarriĉa regiono en Bohemio, Moravio, Supra aŭ Malsupra Aŭstrio oni aĉetos. Ekzisteblo por kudrolernejo kaj klavirinstruo estas necesa. Proponojn oni afable sendu al la administrejo de la Progreso.

NOVAJ, ESPERANTAJ SIGNOJ

en kvinangula formo, broĉo aŭ pinglo, el milita kunfandaĵo, simpla, sed eleganta aranĝo, estas riceveblaj ĉe

BOHEMA ESPERANTO-SERVO

Olomouc-Hodolany,
Moravio.

Prezo: 1 peco 2.— K, poŝte rek. 2 20 K, 10 pecoj 18.— K ĉien afrankite, 20 pecoj 32.— K afr. — Monon antaŭe aŭ remburse.

Ĉasistoj! Plumbo-globetojn

povas al si ĉiu facile fabriki per mia globetilo, kiun mi liveras en du, laŭplaĉe dezirataj globdimensoj kaj sendas kompletan globetilon remburse je 40 kronoj. Por la perfekta rondeco de globetoj, oni prenas plenan garantion.

H. MORÁVEK, Plzeň, Sifelnice.

MATEO,

alie nomata paragvaja teo estas la sola efektive valora anstataŭaĵo por kafo kaj hina teo. Ĝi enhavas 1% da kafeino, efikas refreŝige eĉ kurace. Pura naturaĵo antaŭ la milito rekte importata el Ameriko pere de Esperanto.

Tre taŭga por ĉiutaga trinkado.

Paketojn po 3.— K poŝte ĉien ekspedas kaj pli detalajn klarigojn donas

BOHEMA ESPERANTO-SERVO
(inž. L. Berger)

Olomouc-Hodolany (Moravio).

Eldonanto: Esperantista klubo en Plzeň. — Responda redaktoro: B. Tittl, Plzeň, Radyňská ul. P'risis: Laborista presejo, Plzeň.